

فهرست نسخه‌های خطی وقفی آیت الله العظمی مرجعی نجفی به کتابخانه امیرالمؤمنین علیهم السلام در نجف اشرف

سید جعفر حسینی اشکوری^۱

چکیده

آیت الله سید شهاب الدین مرجعی در سال ۱۳۷۴ و ۱۳۷۹ ق. تعداد ۷۴ کتاب خطی بر مکتبه الامام امیرالمؤمنین علیهم السلام در نجف وقف کرده که در این مقاله معرفی شده است. در میان این کتابها، نسخه‌های به خط مؤلف مانند تبصرة القضاة نوشته محمود بن محسن کاشانی و معادن الكلام نوشته محمد مهدی ساروی، نسخه‌های استنساخ شده از خط مؤلف مانند کتاب الصلاة نوشته شیخ مرتضی انصاری، و نسخه‌های نفیس مانند قواعد الاحکام علامه حلی تحریر ۸۲۷، الجمل و العقود شیخ طوسی تحریر ۸۲۸، جامع عباسی شیخ بهائی تحریر ۱۰۵۴ با حواشی ابن خاتون عاملی، و چندین نسخه مصحح و محسّاً از کتاب کافی دیده می‌شود.

کلید واژه‌ها

مرعشی نجفی، سید شهاب الدین - وقف کتاب؛ مکتبه الامام امیرالمؤمنین علیهم السلام -
نسخه‌های خطی؛ نسخه‌های خطی نفیس شیعی؛ کتابخانه‌های نجف - قرن چهاردهم.

۱. نسخه شناس، نسخه پژوه و فهرستنگار نسخه‌های دستنویس

از سنت‌های نیک بزرگ میراث بان تشیع، حضرت آیة‌الله العظمی مرعشی نجفی (رحمه‌الله) در کنار تأسیس کتابخانه عظیم خود در شهر مقدس قم، به دنبال بارور نمودن دیگر کتابخانه‌های داخل و خارج کشور نیز بودند و در این راستا نسخه‌های خطی بیشماری را بر دیگر کتابخانه‌ها وقف نموده‌اند که از جمله آنها می‌توان به نسخه‌های وقفی ایشان بر کتابخانه حضرت عبدالعظیم علیه السلام در شهر ری و کتابخانه آستانه مقدسه حضرت معصومه علیها السلام در شهر قم اشاره نمود.

در بازنگری فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه امام امیرالمؤمنین علیهم السلام از تأسیسات مرحوم علامه شیخ عبدالحسین امینی در نجف اشرف، به پاره‌ای از نسخه‌های خطی وقف شده توسط ایشان برخوردم و مناسب دیدم فهرستی از آن رادر مقابله تنظیم و تقدیم نمایم، تا شاید گوشه‌ای از خدمات ارزنده آن مرحوم در حفظ و نگهداری میراث اسلامی معلوم همگان گردد و بسی به جاست که فهرستی از کلیه آثار اهدایی یا موقوفه ایشان بر دیگر کتابخانه‌ها تنظیم و تهیه گردد.

در بررسی نسخه‌ها چنین به نظر آمد که آن مرحوم این نسخه‌ها را در دونوبت وقف کتابخانه علامه امینی نموده: یکی به سال ۱۳۷۴ ق که به خط خود و قفنامه کوتاهی بر آنها نگاشته است، و دیگری به سال ۱۳۷۹ ق که متن وقف‌نامه بر روی برگه‌ای چاپ شده آمده که جای سکان وقف و تاریخ آن خالی بوده و سال ۱۳۷۹ ق بر آن ثبت شده است، این برگه چاپی را بر نسخه‌های دیگر موقوفه ایشان بر کتابخانه‌های دیگر نیز دیده‌ام که فقط سال وقف و مکان وقف در آن به ثبت می‌رسیده است.

در فهرست حاضر به نام کتاب و مؤلف و موضوع و لغت آن اشاره رفته و سپس به نسخه‌شناسی کتاب پرداخته شده است و در آغاز بخش نسخه‌شناسی شماره‌ای بین دو قوس () آمده که این شماره برای بازیابی نسخه در کتابخانه مرحوم امینی است که جدیداً تصویربرداری و شماره گذاری شده و با این شماره نسخه قابل بازیابی است.

مجموعه

۱. خلاصه الأحاديث (حدیث - عربی)

منسوب به: علامه حلی حسن بن یوسف بن مطهر (۷۲۶) این رساله در فهرست مرعشی ۱۰۶/۱ مجھول المؤلف آمده است.

۲. التنبیهات العلیة علی وظائف الصلاة القلبیة (عرفان - عربی)

از شهید دوم، زین الدین بن علی عاملی (۹۶۶)

(۲۲۲) نسخ، از سده دوازدهم، عناوین به شنگرف، در آغاز پاره‌ای نسخه‌های پژوهشکی پراکنده به فارسی و فهرست ابواب کتاب آمده است، دارای حواشی مختصر، برآن تملک ملام محمد و در پایان روایتی به نقل از کلینی آمده است.

مفتاح الفلاح (دعا - عربی)

از شیخ بهائی، محمد بن حسین عاملی (۱۰۳۰)

(۲۲۳) نسخ، محمدرضا بن ندری رکن‌آبادی، دهه اول جمادی الأولی ۱۰۴۷، عناوین به شنگرف، دارای تصحیحات مختصر، با وقفاً واقف به سال ۱۳۷۹ ه.ق، ببروی آن مهربیضوی <عبدہ زین العابدین> و مهرمربع <العبد المذنب فضلعلی> دیده می‌شود.

الكافی (حدیث - عربی)

از ثقة الاسلام محمد بن یعقوب کلینی (۳۲۸) بخش روضه را داراست.

(۲۴۷) نسخ، میرزا محمد بن حاجی فرجزاد رازی، ربیع الأول ۱۰۹۵ در مدرسه جده اصفهان، عناوین به شنگرف، دارای حواشی مختصر با پاره‌ای از تصحیحات و امضای بلاح، روی برگ اول تملک محمود بن رضا بیدگلی با مهرمربع <عبدہ محمود> و تملک سید محمد و محمد سعید به سال ۱۱۶۲ با مهربیضوی <أفوض أمری الى الله محمد سعید الحسيني> و <عبدہ محمد سعید الحسيني> و مهربیضوی <عبدہ محمد علی بن محمد سعید الحسيني> و در پایان ایياتی فارسی با عنوان <لمحرره> به سال ۱۱۶۳.

الكافی (حدیث - عربی)

از: ثقة الاسلام محمد بن یعقوب کلینی (۳۲۸)

نسخه حاضر پایان کتاب الروضه را داراست.

(۳۱۱) نسخ، ۱۷ ربیع ۹۹۳ (نام کاتب پاک شده است)، عنوانین به شنگرف،

دارای پاره‌ای تصحیحات، بر روی برگ اول تملک محمد تقی به سال ۱۰۶۱ در

بلده حیدرآباد با مهر بیضوی <الواشق بالله الغنی عبده محمد تقی> و تملک

جلال الدین محمد به سال ۱۰۳۳، و تملک محمد هاشم و تملکی به سال ۱۱۷۶

با مهر بیضوی <عبدہ زین العابدین الحسینی> و وقف‌نامه سید مرعشی و تاریخ

شروع کتابت نسخه در ۱۷ جمادی الاولی ۹۹۳ و تملکی با مهر مربع <یا اجود من

کل جواد> و تملکاتی پاک شده، و تملک درویش علی خراسانی مشهور به افندی

و تملک محمد هاشم دیده می‌شود.

شرق الشمسمین و اکسیر السعادتین (فقه - عربی)

از: شیخ بهائی، محمد بن حسین عاملی (۱۰۳۰)

(۳۱۴) نسخ، محمد حسین بن حاج خلف بغدادی عبایچی، روز پنجشنبه ۱۵

صفر ۱۱۰۰، عنوانین به شنگرف، با حواشی مختصر و پاره‌ای تصحیحات، در پایان

صورت اجازه مؤلف به کمال الدین بن حاجی بابا قزوینی به سال ۱۰۲۸ آمده

است، در آغاز نام کتاب و بیتی فارسی در وصف کتاب از صدرالدین محمد

تبریزی و اشعاری به فارسی و عربی از مؤلف و وقف‌نامه کتاب از وقف به سال

۱۳۷۹ و وقف‌نامه‌ای پاک شده آمده است.

فصلنامه تخصصی کایشناوسی و نسخه‌شناسی
سال پیست و هشتم / شماره ۱۰۱ / تابستان ۱۴۰۰

الكافی (حدیث - عربی)

از: ثقة الاسلام محمد بن یعقوب کلینی (۳۲۸)

نسخه حاضر جزء اول و دوم از اصول را داراست.

(۳۴۲) نسخ، از سدهدوازدهم، دارای سرلوح در آغاز هر جزء، با وقف‌نامه واقف

به سال ۱۳۷۹ق، دارای حواشی مختصر و امضای بлаг، دارای مهر بیضوی

<احمد بن محمد رحیم>.

الكافى (حدیث - عربی)

از: ثقة الاسلام محمد بن يعقوب کلینی (۳۲۸)

فروع را داراست.

(۳۴۶) نسخ، عبدالله بن سعید جزائی، سنه ۱۰۵۴ (پایان کتاب الصلاة)، ۲۲

صفر ۱۰۵۴ (پایان کتاب الحج) سال ۱۰۵۴ (پایان کتاب الجهاد)، ۱۵ ربیع الثانی

۱۰۵۵ (پایان کتاب المعيشة)، عناوین به شنگرف، دارای حواشی مختصر، دارای

مهر بیضوی <عبدہ محمد صادق بن محمد حسین الطباطبائی> و وقفا نامه واقف

به سال ۱۳۷۹.

عيون اخبار الرضا علیه السلام (حدیث - عربی)

از: شیخ صدق محمد بن علی بن بابویه قمی (۳۸۱)

(۳۵۴) نسخ، محمد، روز شنبه از اوخر رمضان ۱۰۷۰، عناوین به شنگرف،

دارای حواشی مختصر برخی از ابوطالب بن محمد حسن آرانی کاشانی در ۱۷

شعبان ۱۲۴۲، دارای تملک محمد علی بن حسن آرانی، در پایان دعائی به

خط بهاء الدین محمد بن محمود بن حسام المشرقی جهت یاد بود برای میرزا

محمد حسن آمده است.

مجموعه

۱. مناجات امیر المؤمنین علیه السلام (دعا - عربی)

۲. حدیقة الرياحین (حدیث - فارسی)

از: امیر محمد بن ابی طالب موسوی استرآبادی

۳. ترجمه منظوم خطبة البيان (شعر - فارسی)

از: شاپور کاشانی (قرن ۱۰)

(۴۰۵) نستعلیق معرب، از سده دوازدهم (رساله اول)، رساله دوم نیز از سده

دوازدهم، و رساله سوم از سده یازدهم.

عيون اخبار الرضا علیه السلام (حدیث - عربی)

از: شیخ صدوق، محمد بن علی بن بابویه قمی (۳۸۱)

(۴۶۵) نسخ، محمد حسین بن هاشم هزارجریبی، پنجمین به ۲۴ ذی حجه ۱۵۷۰، عناوین به شنگرف، دارای حواشی و آثار تصحیح، تملک محمد حسین بن مهرعلی و احمد بن علی مختار جرفادقانی و ابوالقاسم به سال ۱۳۲۷ با مهر بیضوی <الراجی غفرانه ابوالقاسم بن احمد> و وقفname واقف به سال ۱۳۷۹ در آغاز فهرست کتاب و در پایان مهر بیضوی <الله‌م انی اسائل الرضا> دیده می‌شود.

وسائل الشیعة (حدیث - عربی)

از: شیخ محمد بن حسن حر عاملی (۱۱۰۴)

(۵۳۴) نسخ، از سده دوازدهم، عناوین به شنگرف، دارای حواشی مختصر با علامت بлаг و تصحیح، دارای تملک مهدی بن احمد حسینی با مهر دائی <مهدی الحسینی> و تملک نجل المرحوم سید مهدی آل سید حیدر الحسینی و تملک عزیز المسلمماوی و محمد حسین قزوینی و احمد مصطفی مصلح المطائی به سال ۱۳۶۷.

الاستبصار فيما اختلف من الأخبار (حدیث - عربی)

از: شیخ الطائفه محمد بن حسن طوسی (۴۶۰)

(۵۴۲) نسخ، صفر ۱۰۵۰، دارای حواشی مختصر با نشانی بлаг، دارای تملکی با مهر مربع <أفوض أمری إلى الله صندید بن محمد الشریف> و مهر مربع <محمد باقر> و مهر بیضوی <یا محمد ادرکنی> و <محمد مهدی بن محمد...>، در آغاز فهرست اسمی کتابهایی خریده شده به سال ۱۱۳۷ آمده است.

علل الشرائع (حدیث - عربی)

از: شیخ صدوق، محمد بن علی بن بابویه قمی (۳۸۱)

(۵۴۸) نسخ، ۲۶ جمادی الآخر ۱۰۵۸، با حواشی مختصر و پاره‌ای تصحیحات،

دارای تملک محمد حسین بن علاءالدین محمد، و وقفاً و اقف به سال ۱۳۷۹، در آغاز فهرست مطالب کتاب به تفصیل آمده است.

من لا يحضره الفقيه (حدیث - عربی)

از شیخ صدوق، محمد بن علی بن بابویه قمی (۳۸۱)

(۵۵۳) نسخ، سلطان محمد تونی جنابذی، ۱۶ شوال؟ (از سده یازدهم)، عنایین به شنگرف، دارای حواشی مختصر، دارای پاره‌ای تصحیحات و در پایان جزء چهارم بلاغی از محمد شفیع آمده است، از موقوفات واقف به سال ۱۳۷۹.

عماد الاسلام في علم الكلام (کلام - عربی)

از سید دلدار علی بن محمد معین نقوی نصیرآبادی (۱۲۳۵)

(۵۵۹) نسخ، از سده سیزدهم، عنایین به شنگرف، دارای آثار رطوبت، با حواشی مختصر، ناقص الطرفین.

مجموعه

۱. مناجات منظوم امام علی علیه السلام (حدیث - عربی)

آغاز: <لَكَ الْحَمْدُ يَا ذَا الْجَوْدِ وَالْمَجْدِ وَالْعَلِيٌّ>.

۲. ثراللئالی (حدیث - عربی)

منسوب به: فضل بن حسن طبرسی (۵۴۸ ق)

(۵۶۳) رساله اول نسخ از سده سیزدهم، رساله دوم نسخ معرب از سده دهم، عنایین آن به شنگرف و به خط رقاع، دارای ترجمه فارسی بین سطرها با حواشی مختصر.

الطرائف في معرفة مذاهب الطرائف (کلام - عربی)

از ابن طاووس، سید علی بن موسی حسینی حلی (۶۶۴ ق)

(۵۹۳) نسخ، روز سه شنبه ۲۵ ذی حجه ۷۰۱ (گویا تاریخ نسخه‌ای است که از

پیغمبر

فصلنامه تخصصی کارشناسی و پژوهشی
سال پیست و هشتاد / شماره ۱۰۱ / ایامگان

آن کتابت شده و نسخه حاضر از سده دهم می‌باشد)، عناوین به شنگرف، در آغاز اسم کتاب و مؤلف به خط محمد حسینی وقف‌نامه واقف به سال ۱۳۷۴ و تملک محمد صادق جهرمی و ماده تاریخی منظومه در ولادت جلال‌الدین دیده می‌شود، نسخه ترمیم شده و دارای مقابله به سال ۹۲۷.

تهذیب الأحكام (حدیث - عربی)

از: شیخ الطائفه، محمد بن حسن طوسی (۴۶۷)

(۵۹۶) نسخ، از سده یازدهم، عناوین به شنگرف، دارای امضای بлагه گویا از شیخ بهائی با تملک لطفعلی بن علی موسوی با مهر بیضی <عبده لطفعلی الموسوی ۱۲۷۱> و تملک سالم بن دخیل الشریف الجعفری العریضی الحسینی و تملک پاک شده‌ای به سال ۱۱۱۱ و تملک ملانصیر و مهر مربع <أفوض أمرى إلى الله عبده حبیب الله>، در پایان چند تاریخ ولادت همچو سید علی بن سالم مذکور به سال ۱۱۵۰ و سید حسین بن سالم به سال ۱۱۵۲ و یوسف بن سالم به سال ۱۱۶۴ و تملک ابوالعرفان محمد بن حسین تونی رضی‌الدین و چند مهر پاک شده دیده می‌شود.

الكافی (حدیث - عربی)

از: ثقة الاسلام، محمد بن یعقوب کلینی (۳۲۸)

(۶۰۱) نسخ، از سده یازدهم، عناوین به شنگرف یا نانویس، دارای آثار تصحیح، با وقف‌نامه واقف به سال ۱۲۷۹ و مهر بیضی <جمال الدین اسحاق> و <ابوتراب الفیضی ۱۱۲۲> و تملک عبدالباقي بن صدرالدین محمد الفیضی به سال ۱۲۳۵ با مهر بیضی <عبدالباقي> و مهر بیضی <عبدالباقي بن صدرالدین محمد الفیضی ۱۲۳۸> و یادداشتی درباره کتاب به خط سید عبدالعزیز طباطبائی.

الكافی (حدیث - عربی)

از: ثقة الاسلام، محمد بن یعقوب کلینی (۳۲۸)

(۶۰۶) نسخ، احمد بن شرف الدین من آل بیضه ابن علی ناصر الدین بن راشد

حسنی نجفی، روز شنبه ۱۱ ذیحجه ۹۸۴ در نجف اشرف، دارای حواشی مختصر برخی با عنوان <جعفر عفی عنه>، در آغاز فهرست کتاب و وقفارمه واقف به سال ۱۳۷۹ و تملک عبدالجبار حسینی با مهر مربع <يا جبار> و در پایان تملک ابن محمد رفیع با مهر بیضوی <عبده الراجی لطف الله> دیده می‌شود.

من لا يحضره الفقيه (حدیث - عربی)

از: شیخ صدوق محمد بن علی بن بابویه قمی (۳۸۱)

(۶۷۳) نسخ، نعمۃ اللہ بن پیر محمود، جمادی الآخرہ ۹۸۴، دارای تصحیحات و حواشی، و تملک محمد بن محمد بن علی حسینی و محمد بن علی حسینی و محمد بن علی حسینی و محمد کاظم بن محمد قاسم شیرازی به سال ۱۰۷۰، در پایان اشعاری از شریف مرتضی در مدح اهل بیت ﷺ آمده است.

المطالب المظفرية في شرح الجعفرية (فقه - عربی)

از: امیر محمد بن ابی طالب موسوی استرآبادی (قн ۱۱)

(۷۰۰) نستعلیق، نظام الدین احمد بن محمد قاضی شولستانی، ربیع الثانی ۹۸۱ در شیراز، در برگ اول وقفارمه واقف به سال ۱۳۷۹ آمده، برخی برگها نونویس از سده ۱۳، در پایان بلاغ مقابله‌ای بدون نام آمده است.

ارشاد الاذهان الى احكام الایمان (فقه - عربی)

از: علامه حلی حسن بن یوسف بن مطهر (۷۲۶)

(۷۲۹) نسخ، ملا رئیس شعری کاشانی، ۱۵ ذی قعده ۱۰۶۲، با حواشی و آثار تصحیح، با وقفارمه واقف به سال ۱۳۷۹.

ارشاد الاذهان الى احكام الایمان (فقه - عربی)

از: علامه حلی حسن بن یوسف بن مطهر (۷۲۶)

(۷۶۸) نسخ، محمد مهدی بن مرتضی حسینی آملی، ۱۵ صفر ۹۶۱ در هرات با مهره دائمی وی <عبده محمد مهدی بن مرتضی الحسینی>، عنوانین به شنگرف،

دارای حواشی فراوان برخی بر روی برگهای الصاقی، با نشانه‌های تصحیح، دارای تملک محمدیوسف بن محمدمهدی بن مرتضی آملی فرزند کاتب و تملکی با مهر بیضوی <عبد الراجی محمدحسین> و تملک عبدالمحمود بن محمدعلی با مهر مربع <أفوض أمرى الى الله عبد محمود> و تملک محمد مکی بن محمد بن شمس الدین از ذریه شهید اول و تملک محمدشریف بن خواجه جان نیشابوری.

المطالب المظفرية في شرح الجعفرية (فقه - عربي)

از: امیر محمد بن ابی طالب موسوی استرآبادی (قرن ۱۱)

(۷۷۰) نستعلیق، از سده یازدهم، عناوین به شنگرف، روی برگ اول تملک حسن بن سالم بن علی خطی و در برگ پایانی تملک محمد بن شمس الدین خادم نجفی با مهر بیضوی وی <العبد محمد بن شمس الدین> دیده می شود.

مسالك الأفهام إلى تنقية شرائع الإسلام (فقه - عربي)

از: شهید ثانی، زین الدین بن علی عاملی (۹۶۶)

نسخه حاضر از کتاب النکاح تا کتاب النذر را داراست.

(۷۹۷) نسخ، از سده سیزدهم، عناوین به شنگرف، در آغاز و قفنامه حاجی معین بن علی بن سال ۱۲۹۵ و وقفنامه واقف به سال ۱۳۷۴ دیده می شود.

مجموعه

۱. المواهب السنیة شرح الدرة الغرویة (فقه - عربي)

از: سید محمد بن علی نقی طباطبائی بروجردی (۱۳۰۰ ق)

۲. شرح شرائع الإسلام (فقه - عربي)

از: ?

از اواسط کتاب التجارة تا پایان کتاب الغصب را داراست.

٣. مسالک الافهام الى تنقیح شرائع الاسلام (فقه - عربی)

از: شهید دوم زین الدین بن علی عاملی (٩٦٦)

فقط کتاب الفرائض را دارا و از پایان افتادگی دارد.

(٨١٥) نسخ، سال ١٢٥٧ (پایان کتاب دوم)، عناوین به قرمز.

تبصرة القضاة (فقه - عربی)

از: محمود بن محسن کاشانی

(٨٤٥) نسخ، به خط مولف، از سده چهاردهم در مشهد غروی، دارای حواشی و

مقابله با نسخه اصل، با وقفنامه مولف بر علمای شیعه با تولیت سید محمد بن

زین العابدین امام جمعه تهرانی به سال ١٣٤٢ با مهر بیضوی وی <محمود بن

محسن> و برگه وقفنامه واقف به سال ١٣٧٩.

شرح المختصر النافع (فقه - عربی)

از: نورالدین علی بن عبدالعالی کرکی (٩٤٠)

(٨٧٠) نستعلیق، از سده یازدهم، عناوین به شنگرف، تصحیح شده با حاشیه

نویسی فراوان، در آن آثار رطوبت دیده می شود، روی برگ اول تملک شیخ لطف

الله و ثبت کتاب به سال ١١١٥ و تملکی پاک شده و مهر مربع <... محمد...>

بنت صفیه سلطان> و در برخی صفحات مهر بیضوی <الفقیر عبدالکریم> آمده

است.

مدارک الاحکام (فقه - عربی)

از: سید محمد بن علی موسوی عاملی (١٠٠٩)

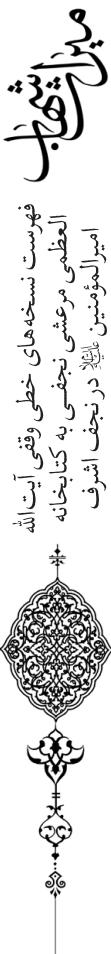
(٨٧٨) نستعلیق، عبدالفتاح بن محمد هاشم موسوی، دهه اول محرم ١٢٥٣ در

خوئی از قرای سلطانیه خمسه (پایان جزء اول)، ١٥ شعبان ١١٩٨ در همان مکان

(پایان جزء دوم)، عناوین به شنگرف، تصحیح شده با حاشیه نویسی مختصراً،

بر روی برگ اول تملکی با مهر بیضوی <ابن محمد تقی، اسماعیل الموسوی

> آمده است.

المعتبر فی شرح المختصر (فقه - عربی)

از: محقق حلی، نجم الدین جعفر بن حسن (۶۷۲)

(۹۰۷) نسخ، از سده سیزدهم، دارای حواشی و تصحیحات، عناوین به قرمز

حاشیة الروضۃ البهیۃ فی شرح اللمعۃ الدمشقیۃ (فقه - عربی)

از: آقا جمال الدین محمد بن حسنی خوانساری (۱۱۲۵)

(۹۱۳) نستعلیق، از سده سیزدهم، عناوین به قرمز، بالای متن خطی قرمنشانی
دارد، دارای حواشی، در آغاز وقفا نامه کتاب به خط واقف به سال ۱۳۷۴ آمده
است، از انجام افتادگی دارد.

کتاب الصلاۃ (فقه - عربی)

از: شیخ مرتضی بن امین انصاری دزفولی (۱۲۸۱)

(۹۸۸) نسخ، استکتاب موسی بن جعفر در ۲۳ صفر ۱۲۸۷ با یک واسطه از
نسخه مولف در نجف اشرف چنانچه در آغاز نسخه آمده، در آغاز برگه وقفا نامه
واقف به سال ۱۳۷۹ و مهر بیضوی <محمد بن عبدالکریم الموسوی> و یادداشت
کاتب آمده است، عناوین به قرمز، تصحیح شده با حاشیه نویسی مختصر.

فصلنامه تخصصی کاپشناسی و نسخه‌شناسی
سال پیشست و هشتم / شماره ۱۰۱ / تابستان ۱۴۰۰

قواعد الاحکام (فقه - عربی)

از: علامه حلی، حسن بن یوسف بن مطهر (۷۲۶)

(۹۹۲) نسخ، سعد الدین علی بن فخر الدین بن عبد الله الحافظ بن حسن فقیه
آملی، چهارشنبه اواسط ربیع الاول ۸۲۷ (پایان جزء اول)، روز شنبه اوخر ربیع
الاول ۸۲۷ (پایان نسخه)، عناوین به مشکی درشت، در آغاز برگه وقفا نامه واقف
به سال ۱۳۷۹ و فوائد فقهی پراکنده و تملک خط خورده محمد بن محمد باقر
بن محمد طبیب و فضل الله بن عباس نوری به سال ۱۲۹۵ با مهر مربع <ذلک
فضل الله يؤتیه من يشاء> و تملک حیدر حسینی و مهر مربع <این کتاب از
متملکات و جزو کتابخانه فضل الله النوریست ۱۳۱۱> و در پایان تملکی با مهر
بیضوی <ز بعد محمد علی اکبر است> و تملک محمد بن محمد باقر بن محمد

شربتدار و مهر مربع <عبده محسن گلستانه> و تملکی به سال ۱۰۹۹ با مهر مربع پاک شده و دو مهر دائری ناخوانا دیده می‌شود.

مجموعه

۱. تبصرة المتعلمين (فقه - عربی)

از علامه حلی، حسن بن یوسف بن مطهر (۷۲۶)

۲. الجمل والعقود (فقه - عربی)

از شیخ الطائفه، محمد بن حسن طوسی (۴۶۰)

(۱۰۲۶) نسخ، اواسط رمضان ۸۲۸ (پایان کتاب اول)، ۲۰ رمضان ۸۲۸ (پایان کتاب دوم)، عناوین در کتاب اول به مشکی درشت و جای برگهای ناقص برگهای سفیدی گذاشته شده است، کتاب دوم با تصحیحات مختصرا.

معادن الكلام فی شرح شرائع الإسلام (فقه - عربی)

از محمد مهدی بن محمد جعفر ساروی مازندرانی (قرن ۱۳)

(۱۰۴۹) نسخ، به خط مولف، سال ۱۲۷۵ (پایان مکاسب)، ۱۵ رمضان ۱۲۷۸ در نجف اشرف (پایان کتاب)، دارای تصحیحات و اضافات به خط مولف، در آغاز و قفنه کتاب از مولف به سال ۱۲۸۵ آمده است، بالای عناوین و متن خطی مشکی کشیده شده است.

مجموعه

۱. الاستصحاب (اصول فقه - عربی)

از محمد مهدی بن محمد ابراهیم کلباسی اصفهانی (۱۲۷۸)

۲. اصل البراءة (اصول فقه - عربی)

از محمد مهدی بن محمد ابراهیم کلباسی اصفهانی (۱۲۷۸)

۳. رسالة فی اجتماع الامر النهى (اصول فقه - عربی)

از محمد مهدی بن محمد ابراهیم کلباسی اصفهانی (۱۲۷۸)

٤. تقديم بعض المجتهدين على بعض (أصول فقه - عربي)
از: محمد مهدی بن محمد ابراهیم کلباسی اصفهانی (۱۲۷۸)

(۱۱۹۶) بخط نستعلیق، از سده سیزدهم، روی برگ اول تملک سید ریحان اللہ موسوی با مهریضوی وی <ریحان اللہ بن جعفر الموسوی> و وقف‌نامه واقف به سال ۱۳۷۴ آمده است.

منیة الليب في شرح التهذيب (أصول فقه - عربي)
از: سید عبدالله بن محمد اعرجی حلی (۷۵۴)

(۱۲۱۲) نسخ، ۲۹ محرم ۱۰۹۰، با تصحیحات مختصر، با وقف‌نامه واقف به خط وی به سال ۱۳۷۴، در آغاز نام کتاب و مولف به خط علامه سید عبدالعزیز طباطبائی آمده، متن تهذیب در حاشیه آمده، در ابتدا و انتهای نسخه فوائد متفرقه‌ای به نقل از جنة الواقعیة و قبسات و مقام الفضل دیده می‌شود.

شرح تجرید الأصول (أصول فقه - عربي)
از: احمد بن محمد مهدی نراقی کاشانی (۱۲۴۵)

(۱۳۲۳) نسخ، محمد علی بن احمد بن حاج صالح، ۲۲ رمضان ۱۲۲۶، عنوانین به قرمز، دارای حواشی مختصر، با برگه وقف‌نامه واقف به سال ۱۳۷۹، در آغاز و انجام نسخه مهریضوی <عبده الراجی جعفر بن محمد> آمده است.

حاشية معالم الأصول (أصول فقه - عربي)
از: سید علی محمد

(۱۳۴۳) نستعلیق، بخط مولف، از سده سیزدهم، بالای متن و عنوانین با خطی مشکی نشانی دارد، با اضافات و تصحیحات به خط مولف، در آغاز وقف‌نامه واقف به سال ۱۳۷۴ آمده است.

هداية الابرار الى طريق الامة الاطهار (فقه - عربي)
از: حسین بن شهاب الدین بقاعی کرکی عاملی (۱۰۷۶)

منهج المقال فى تحقيق احوال الرجال (رجال - عربى)

از: محمد بن علی استرآبادی (۱۰۲۸)

(۱۴۳۰) نسخ، محمد رضا بن محمد حسین، ریبع الاول ۱۱۱۵ در اصفهان، دارای

حوالی مختصر و پاره‌ای تصحیحات است.

عمدة الطالب (انساب - عربي)

از این عنبه، جمال الدین احمد بن علی حسنهٔ حسینی (۷۴۷-۸۲۸ق)

(۱۴۳۸) نسخ، از سده سیزدهم، با وقفنامه واقف به سال ۱۳۷۴.

نشر العلم في شرح لامية العجم (ادب - عربي)

از: محمد بن عمر حضرمی، مشهور به بحرق (۹۳۰)

(۱۵۷۰) نسخ، محمد جزائري، ۱۲ رمضان ۱۱۴۹، در آغاز و پایان فوائد پراکنده‌اي

آمده است.

حديقة الافراح لازالة الاتراح (ادب - عربي)

از: احمد بن محمد انصاری شروانی (۱۲۵۳)

(۱۶۴۴) نسخ، از سده سیزدهم، در پایان آن رساله‌ای فارسی در قاعده ید از

میرزای قمی آمده است.

جواب الوسائل (متفرقه - عربي)

از: شیخ احمد بن زین الدین احسائی (۱۲۴۱)

در مجموعه حاضر رساله‌های ذیل آمده است:

- اجوبة مسائل جعفر بن احمد النواب.

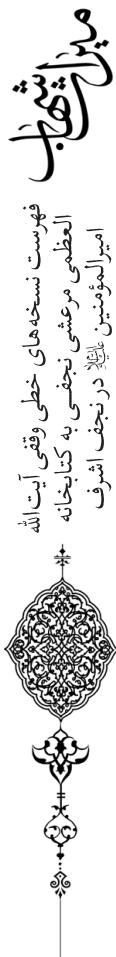
- اجوبة مسائل محمد بن عبد الله القطيفي الأولى:

- أجوية مسائل محمد بن عبد الله القطيفي، الثانية.

- اجوبة مسائل محمد بن عيد العلوي القطيفي الثالثة.

- اجوبة مسائل محمد بن سيد محمد.

- تعلیق مراتب الوجود.

پیغمبر
حَمْدُ اللّٰهِ

فصلنامه تخصصی کاپشناسی و نسخه‌شناسی
سال پیشست و هشتم / شماره ۱۰۱ / تابستان ۱۴۰۱

- جواب مسالة في الوجود.
- جواب مسالتان في مكان الخالق ووحدة الوجود.
- جواب مسائل ابن فارس الأولى.
- جواب مسائل ابن فارس الثانية.
- اجوبة مسائل الشيخ احمد بن صالح القطيفي الأولى.
- اجوبة مسائل الشيخ احمد بن صالح القطيفي الثانية.
- اجوبة مسائل الشيخ احمد بن صالح القطيفي الثالثة.
- رسالة في المنطق.
- رسالة في الهندسة.
- علة خلق عالم الذر.
- القدر في افعال العباد.
- لوامع الوسائل في اجوبة جوامع المسائل.

مجموعه

۱. حاشية شرح الاشارات (فلسفه - عربى)

از: میر سید شریف علی بن محمد جرجانی (۸۱۶)

۲. حاشية شرح حکمة العین (فلسفه - عربى)

از: میر سید شریف علی بن محمد جرجانی (۸۱۶)

(۱۷۷۳) نستعلیق، سید بهاءالدین، سلخ شعبان ۸۷۲ از روی نسخه مولف

(پایان رساله اول)، رساله دوم نیز به همان خط از سده نهم، عناوین به شنگرف و
متن با خطی شنگرف بر فراز آن نشانی دارد، با آثار تصحیح و حواشی مختصر، از
موقوفات واقف به سال ۱۳۷۹.

حاشية شرح هدایة الحکمة (فلسفه - عربى)

از: میر فخر الدین محمد بن حسین حسینی (۹۸۴)

(۱۷۸۴) نسخ، از سده دهم، دارای حواشی با عنوانین <منه مدظلله>، با آثار تصحیح، روی برگ اول تملک محمود بن محمد رضا بیدگلی با مهر مربع وی <عبده محمود> و وقفا نامه کتاب از محمد تقی مشهور به ملا پروانه عباسی به سال ۱۰۳۲ آمده است.

مجموعه

۱. شرح دیباچه تحریر القواعد المنطقیة (منطق - عربی)
از برهان الدین ابراهیم بن احمد بن حمید (قرن ۹)

۲. حاشیة تحریر القواعد المنطقیة (منطق - عربی)
از میرسید شریف علی بن محمد جرجانی (۸۱۶)

(۱۸۱۲) نستعلیق، علی نقی بن محمد علی موسوی زنجانی، ربيع الاول ۱۲۱۰

با مهر بیضوی <الراجی علی نقی الموسوی> و مهر بیضوی دیگر <عبده محمد صادق بن علی نقی الموسوی> و مهر بیضوی دیگر <عبده محمد صادق بن علی نقی الموسوی> (پایان رساله دوم)، عنوانین به مشکی درشت، تصحیح شده با حاشیه نویسی، در آغاز وقفا نامه واقف به سال ۱۳۷۴ و در پایان فوائدی در منطق و اشعاری فارسی آمده است، رساله اول نیز به خط هموبدون تاریخ، در آغاز تملک فرزند کاتب محمد صادق موسوی زنجانی با مهر مربع <عبده محمد صادق بن علی نقی الموسوی> و مهر بیضوی مذکور وی و تملک سید ریحان الله موسوی به سال ۱۳۱۵ با مهر بیضوی <عبده ریحان الله الموسوی> آمده است.

حاشیة تحریر القواعد المنطقیة (منطق - عربی)
از میرسید شریف علی بن محمد جرجانی (۸۱۶)

(۱۸۲۷) نستعلیق، ذی الحجه ۱۰۷۴، دارای حواشی، روی برگ اول تملک سید محسن و سید علی نقی موسوی و تملکی با مهر بیضوی <عبده ابوالقاسم بن حسن> آمده است.

حاشیة لوامع الأسرار فی شرح مطالع الأنوار(منطق - عربی)

از: سید میرشریف علی بن محمد جرجانی (۸۱۶)

(۱۸۲۸) نسخ، از سده دوازدهم، عناوین به شنگرف و بالای متن خطی به شنگرف،
بر بدروقه کتاب نام کتاب و مؤلف و شارح به خط علامه سید عبدالعزیز طباطبائی
به سال ۱۳۸۲ آمده است و نیز مهر بیضوی <محمد حسن>، دارای حواشی.

مجموعه

۱. الرسالة الحنفية فی علم الآداب (مناظره - عربی)

از: محمد بن محمد بردیعی تبریزی (۹۲۷)

۲. تحقیق النقیض (منطق - عربی)

از: محمد بن محمد بردیعی تبریزی (۹۲۷)

(۱۸۵۸) نسخ، سال ۱۱۱۸، عناوین نانویس، بدون جلد.

مختار الصحاح (لغت - عربی)

از: محمد بن ابی بکر رازی (۶۶۶)

(۱۸۷۳) نسخ، زین العابدین بن شاه محمد استرآبادی، جمعه ۱۱ جمادی الاولی
۹۸۸، عناوین به شنگرف، روی برگی تملکی که کتاب را از اولاد قطب الدین
معلمی یزدی خریده با مهر دائیری <محمد نبی الله علی ولی الله> و چند تملک
محوشده و تملک محمد رضا بن محمد امین شربتدار به سال ۱۰۹۳ در مسجد
جامع عباسی با مهر مستطیل <محمد رضا> و تملک ابوطالب الحسینی دیده
می شود، از موقوفات واقف به سال ۱۳۷۹، دارای حواشی مختصر به فارسی به
نقل از کنز اللغات، در پایان تملک محمد بن علی با مهر دائیری مذکور و مهر
دائیری <یا محمد علی خیر البشر> آمده است.

مجموعه

۱. المصباح المنیر (لغت - عربی)

از: احمد بن محمد فیومی مقری (۷۷۰)

٢. فقه اللغة و سرّ العربية (فقه اللغة - عربي)

از: عبدالملک بن محمد ثعالبی نیشابوری (٤٢٩)

(١٨٨٣) نسخ، اسماعیل بن عبد الله خوانساری، دو شنبه ١٢٦٥ ربیع (پایان

کتاب اول) همو، ٩ محرم ١٢٦٢ (پایان کتاب دوم)، عناوین نانویس، با وقف نامه واقف

به سال ١٣٧٩، روی برگ اول تملکی با مهر بیضوی <داود بن حسن الموسی>

دیده می شود.

التمملة في شرح التذكرة (نجوم - عربي)

از: محمد بن احمد خفری (٩٥٧)

(١٩٢٣) نستعلیق، از سده یازدهم، عناوین و اشکال هندسی به شنگرف و بالای

متن با خطی شنگرف نشانی دارد، تصحیح شده با حواشی، روی برگ اول تملک

محمد بن محمدرضا بیدگلی با مهر مربع ناخوانا وی و یادداشت خرید کتاب از

سید علی بن محمد علی کاشانی و مهر بیضوی <ابوتراب الفیضی> و تملکی با

مهر مربع <محمد هادی الفیضی> و مهر دائی وی <محمد هادی بن ابی تراب

الفیضی> دیده می شود.

معدن الجواهر و رياضة الخواطر (مواعظ - عربي)

از: ابوالفتح محمد بن علی کراجکی (٤٤٩)

(١٩٨٣) نسخ، از سده سیزدهم، نسخه تصحیح شده و در پایان بلاغ مقابله ای

بدون نام آمده است، در آغاز تملک محمد تقی تبریزی ممقانی به سال ١٢٨١ با

مهر مربع <محمد تقی بن ...> دیده می شود.

مجموعه

١. الكلمات المكونة (عرفان - فارسی و عربی)

از: ملام محسن بن مرتضی فیض کاشانی (١٠٩١)

٢. القصيدة الطنطريانية (شعر - عربی)

از: احمد بن عبدالرزاق طنطريانی (ق ٥)

(٢٠٥٨) نسخ، دو شنبه ۲۲ ذی الحجه ۱۲۷۲ حسب الامر رستم سلطان (پایان رساله اول)، عناوین به قرمز، دارای حواشی پراکنده، روی برگ اول برگه وقف واقف به سال ۱۳۷۹ آمده، رساله دوم نستعلیق، از سده سیزدهم، فقط ۱۳ بیت از آن آمده و انجام افتادگی دارد.

حاشیة شرح التفتازانی للعقائد النسفية (اعتقادات - عربی)

از: احمد بن موسی خیالی بخاری (٨٦٢)

(٢١٢٧) نستعلیق، محمد رحیم بن نور محمد شیخ انده خودی، از سده دوازدهم، عناوین به قرمز، روی برگ اول مهریضوی <عرفانی> و مهریضوی <المتوکل علی الله عبدالغفور> آمده، با حاشیه نویسی مختصر و پاره‌ای تصحیحات.

عماد الاسلام فی علم الكلام (اعتقادات - عربی)

از: سید دلدار علی بن محمد معین نصیرآبادی (١٢٣٥)

نسخه حاضر جلد اول را داراست.

(٢١٦٢) نسخ، از سده سیزدهم، عناوین به شنگرف، نسخه رطبت دیده.

مجموعه

۱. شرح بیست باب (اخترشناسی - فارسی)

از: مظفر بن محمد قاسم جنابذی (١٠٣١)

۲. تحفه حاتمی (اخترشناسی - فارسی)

از: مظفر بن محمد قاسم جنابذی (١٠٣١)

(٢٨٩٥) نستعلیق، سلخ ریبع الثانی ۱۲۰۱ (پایان رساله اول)، سه شنبه ۸ جمادی الاولی ۱۲۰۱ (پایان رساله دوم)، عناوین واشکال هندسی به شنگرف، با حواشی و تصحیحات، در آغاز مهریضوی <المذنب غلام رضا> و در پایان جدولی نجومی آمده است.

تحفه شاهی (مناظرات - فارسی)

از علاءالدین عبدالخالق قاضیزاده کرهرودی (ق ۱۱)

(۲۹۷۶) نستعلیق، محمد رضا بن باقر سروی، غره جمادی الثانی ۱۰۹۲، دارای حواشی و تصحیحات مختصر، روی برگ اول اسم کتاب و مولف و تاریخ تالیف به خط واقف و تملک غلام حسین دواتگر با مهر بیضوی <عبده غلام حسین> و تملک محمد حسین بن غلام حسین با مهر مرربع <اوض امری الی الله عبده محمد حسین> آمده است.

اسرار الشهادة (مقتل - فارسی)

از محمد باقر بن محمد جعفر بهاری همدانی (۱۳۳۳)

مجالس دهه محرم اوست به سال ۱۳۰۱

(۳۰۳۹) نسخ، از سده چهاردهم، از موقوفات واقف به سال ۱۳۷۹.

مقام الفضل (جُنگ - فارسی و عربی)

از آقا محمد علی بن محمد باقر بهبهانی کرمانشاهی (۱۲۱۶)

(۳۱۶۴) نستعلیق، از سده سیزدهم، چندین سوال و جواب برگزیده از کتاب می باشد، عنوانین به قرمز، با برگه وقف واقف به سال ۱۳۷۹.

رساله شک و سهو (فقه - فارسی)

از محمد باقر بن محمد تقی مجلسی (۱۱۱۰)

(۳۱۶۶) نستعلیق، از سده دوازدهم، دارای حواشی مختصر <منه دام ظله>، رطوبت دیده، در آغاز جدول تعبیر خواب و در پایان حکایتی فارسی آمده است.

مجموعه

۱. رضاعیة (فقه - فارسی)

محمد باقر بن محمد تقی مجلسی (۱۱۱۰)

۲. تفسیر سوره الفاتحة (تفسیر- عربی)

از؟

(۳۱۶۷) نستعلیق، ۲۹ ربیع الثانی ۱۱۴۲ در ایام ورود شاه طهماسب ثانی به کرمانشاهان برای رفتن به بغداد (پایان رساله اول)، رساله دوم نستعلیق از سده سیزدهم، دارای حواشی و آثار رطوبت (نسخه به خط همان نسخه شماره ۳۱۶۴ می باشد که جدا شده)، در پایان رساله اول طریقه نماز آیات و تاریخ تولدی به سال ۱۲۱۰ آمده، و در پایان رساله دوم عقد نکاحی به سال ۱۲۱۰ و چند دعای پراکنده و مهر بیضوی <عبده الراجی سلیمان> و اشعار شاه نعمه الله ولی <قدرت کردگار می بینم...> آمده است.

مجموعه

۱. حدیقة المتقین (فقه - فارسی)

از: محمد تقی بن مقصود علی مجلسی (۱۰۷۰)

۲. صراط النجاة (اخلاق - فارسی)

از: محمد باقر بن محمد تقی مجلسی (۱۱۱۰)

(۳۱۸۷) نستعلیق، داود بن شیخ محمد کربلائی، شب ۲۱ ربیع الثانی ۱۱۰۵ (پایان کتاب الصلاة کتاب اول)، رساله دوم از سده دوازدهم، عناوین به شنگرف، دارای تصحیحات، کتاب الزکاة از کتاب اول به خط نسخ دیگری.

مجموعه

۱. سؤال و جواب (فقه - فارسی و عربی)

از: حجۃ الاسلام، محمد باقر بن محمد نقی شفتی اصفهانی (۱۲۶۱)

۲. وجوب اقامۃ الحدود علی المجتهد فی الغيبة (فقه - عربی)

از: حجۃ الاسلام، محمد باقر بن محمد نقی شفتی اصفهانی (۱۲۶۱)

(۳۱۹۵) نسخ، از سده سیزدهم، عناوین به قرمز، در آغاز چندین روایت به خط سید سعید بن محمد جواد حسینی فیروزآبادی به سال ۱۳۴۰ و تملک

فصلنامه تخصصی کتابشناسی و نسخه‌شناسی
سال پیشست و هشتم / شماره ۱۰۰ / تابستان ۱۴۰۰

محمدحسین بن محمدقائی سرخه‌ای در اصفهان با مهر مربع <حسین منی و
أنا من حسین> دیده می‌شود، صفحات مجدول به مشکی و شنگرف.

جامع عباسی (فقه - فارسی)

از: شیخ بهائی، محمد بن حسین عاملی (۱۰۳۰)

(۳۱۹۹) نستعلیق، ۱۵ ذی قعده ۱۰۵۴، دارای حواشی فراوان از شمس الدین محمد مشهور به ابن خاتون عاملی، تصحیح شده، روی برگ دوم تملک علی بن محمدناصر بن محمدابراهیم بن محمد قاجار در ۶ شوال ۱۳۰۳ با مهر بیضوی <...آقسی باشی دربار ظهیرالدوله علیخان قاجار> آمده است.

اللوامع القدسية في شرح من لا يحضره الفقيه (حديث - عربي)

از: محمدتقی بن مقصود علی مجلسی (۱۰۷۰)

(۳۲۵۶) نسخ، از سده دوازدهم، عناوین به شنگرف و بالای متن با خطی شنگرف نشانی دارد، در آغاز و قف nama کتاب به خط واقف به سال ۱۳۷۴ آمده است.

دیباچه کلیات سعدی (ادب - فارسی)

از: علی بن احمد بن ابونصر بیستون (ق ۸)

(۳۲۶۳) نستعلیق، دوشنبه ۱۲ شوال ۱۲۶۱، برگها در صحافی پس و پیش شده است.

ابواب الجنان (اخلاق - فارسی)

از: رفیع الدین محمد بن فتح الله واعظ قزوینی (۱۰۸۹)

(۳۲۶۹) نستعلیق، محمد علی بن محمد باقر جوشقانی، روز چهارشنبه ۳ صفر ۱۱۱۲ (پایان جلد اول)، آغاز جزء اول و دوم دارای دو سرلوح مذهب، پاره‌ای از صفحات ناقصه به خطی نوبازنویسی شده، در پایان جزء اول چند تاریخ ولادت و زفاف و ازدواج از سال ۱۱۸۹ تا ۱۱۸۳ آمده است.

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

فصلنامه تخصصی کتابشناسی و نسخه‌شناسی
سال پیست و هشتم / شماره ۱ / تابستان ۱۴۰۰

مواهب عليه (تفسير - فارسي)

از: حسين بن علي كاشفي واعظ بيهقي (٩١٠)

(٣٢٩٧) نسخ، از سده یازدهم، عنوان و جدول صفحات به شنگرف، دارای برگه

وقف واقف به سال ١٣٧٩.

اللومع القدسية في شرح من لا يحضره الفقيه (حديث - عربي)

از: محمد تقى بن مقصود على مجلسى (١٠٧٠)

(٣٤٥٦) نستعليق، از سده دوازدهم، عنوان به شنگرف، متن به خط نسخ

در آغاز تملک عباسعلى مشهور به آقاسى ایروانى در رمضان ١٢٢٥ با مهر مربع

<العبد المذنب عباسعلى الشهير بآقاسى>، دارای حواشى مختصر، در پایان مهر

مربع <المهدى من هديث> آمده است.

الصافى فى شرح الكافى (حديث - فارسي)

از: خليل بن غازى قزوينى (١٠٨٩)

نسخه حاضر كتاب الایمان والکفر را داراست.

(٣٤٥٧) نسخ، از سده دوازدهم، عنوان به شنگرف، بالای متن خطی به شنگرف

نشانی دارد، تصحیح شده، با وقفتاشه کتاب به خط واقف به سال ١٣٧٦.